

Levélrészlet

A *Macskajáték* elsöprő sikere után Székely Gábor folyamatosan kérte, sürgette Örkény Istvánt, hogy írjon új darabot a Szolnoki Színház számára, amelynek akkor ő volt a főrendezője. Ez létrejött 1975-ben, és a végleges szöveg kialakítása és a próbafolyamat időszakában számos levélváltás született az író és Székely Gábor között. Ez a levelezés izgalmasan követi végig a *Kulcskeresők* születésének és a két ember művészi és baráti kapcsolatának, és alkalmanként feszültséggel teli alkotói munkájának egyes fázisait.

A *Drámák* gyűjteményének II. kötetében, a Jegyzetekben olvasható ez a teljes levelezés és az itt olvasható levélrészlet. A levelek megmutatják, milyen mélyen elemezte a két alkotó a karaktereket, a helyzetek egymásutánját, és milyen részletességgel, intenzitással járták körül a történetelmondás fázisait és a szövegmélyben rejlő közösségi tartalmait.

Érdekessége a közös munkának, hogy a sikeres bemutató után a budapesti Nemzeti Színházban is bemutatták Major Tamás felvezetésében, aki ezek után még Kolozsváron is megrendezte. A szolnoki premier után azonban Örkény István még mindig nem volt megelégedve a darab első részével, és további változtatásokat is végzett a szövegben.

A *Kulcskeresők* élte tovább az életét, néhány évvel ezelőtt Kéri Kitty rendezte meg a Veszprémi Petőfi Színházban, nagy sikerrel, 2015-ben, és a darab ebben a kitűnő előadásban bebizonyította időállóságát. Erőteljesen kiemelődött benne a szövegben rejlő modern kori önáltatás tragikussága, tragikomikussága és annak egyéni és nemzeti jellegzetességei.

2016-ban pedig Vincze János vitte színre színházában, a Pécsi Harmadik Színházban, szintén érdes, remek stílusban, a már említett tragikomédia hangvételének merész végletességében. Érdekessége a pécsi bemutatonak, hogy Vincze még jobban tömörítette a szöveg első felét, egyvégtében, szünet nélkül rendezte meg az előadást. Ez a sodró lendület és a különleges intenzitás még élesebben kiemelte az írás pszichológiai és nemzetkarakterológiai jellegzetességeit.

Radnóti Zsuzsa

1975 okt. 11

Kedves Gabi!

Jónéhány huzásodat tudomásul vettem, sőt, közülük néhányat véglegesen is tekintek. Ezeket a példányba bejelölve találod. Az is rendben van, amit visszavettél. Néhány replikában megírtam a Bolyongóra való nekitámadást is.

Benedek: vigyázz, hogy ne legyen belőle egy második Bolyongó. Nagyon egyszerű képzet: gázszerelő, aki érti a szakmáját, de minden fusi munkát vállal /és elront/ kizárólag azért, hogy ne legyen a felesége mellett, sem amikor az szenved, sem amikor meghal. Elemzésed második része akkor is helyes, ha ő becsületes iparos ember, hiszen nem a pénzért vállal más, hanem hogy beszélgethessen, panaszkodhassék.

Fóris: A huzásokba nem egyeztem bele, a köv. okok miatt: nem szabad belőle bravurpilótát csinálni, mert akkor minék a Bolyongó, hogy belőle bravurpilótát csináljon? Nincs tét.

Ő számára megoldhatatlan feladatokat vállal, amiket azonban egy bravurpilóta játszva meg is tud csinálni. Az például leszáll ilyen lapos szögben, még a pöfföt is belekalkulálja. Fóris erre képtelen.

Ő akkor lenne megbízható pilóta, ha nem akarna állandóan "kitemni magát". Ezt csak az teheti, aki kiemelkedő képességeivel alkalmas rá. Ő azonban ilyen képességek nélkül akar kitemni magát, ezért nem alkalmas pilótának /pedig tud mindent, amit egy jó pilóta tud/. (Kórodi nem tud úgy vezényelni, mint Klempner, de azért jó karmester.)

Fóris vétke, hogy kockáztat, de a kockázat kívánta követelményeknek nem tud eleget tenni. Egy ember, aki nem nyugszik bele abba, hogy képességei lehatároltak.

Ezért nem engedem kihuzni Katinka mondatát, amit félreértettél. Szerinte u.i. a Bodónak nincs szemmértéke, viszont Fórisnak rátermettsége nincs. /TI. a nála örökös bravuroskodáshoz/

Ugy érzem, nem látod világosan a néma Nelli és Fóris vitáját. Itt Fóris nem a felesége gondolatait "találja ki", hanem az ő /néma/ szájába adja, amit ő, ezen a mélyponton,